

Nieuwsbrief VVCL

“Special” : Phytophthora

2^e jaargang, nr. 25, november 2020

*Beste tuinders,
Wij zijn als bestuur al volop bezig met het teeltseizoen 2021. De zadenboekjes zijn bij ons binnen en ook de commissie Phytophthora heeft inmiddels uitgebreid gerapporteerd. Drie leden met jarenlange teeltermijding hebben op ons verzoek (zie nieuwsbrief 21) advies uitgebracht over mogelijkheden om de preventie & bestrijding van de aardappelziekte op onze complexen te verbeteren. Op grond daarvan hebben we als bestuur keuzes gemaakt die passen binnen de bestaande teeltafspraken (ALV 2015).*

In deze Nieuwsbrief informeren wij jullie over de nu gemaakte keuzes.

Foto: Ongewenst ziektebeeld!

1. De aardappelen

We bieden jullie voor het seizoen 2021 de keuze aan tussen enigszins ziekte bestand zijnde rassen van Garant en van der Wal en 7 hoog resistente rassen van de fa. Jalving.

Bij de laatste zitten rassen die een verbetering zijn van Anaïs AM, Frieslander, Inova AM en Texla. Die vallen daarom af. (zie bijlage 1)

Het gevolg is dat jullie dit jaar twee soorten aardappellijsten aantreffen:

- de winkellijst en
- de speciale Phytophthora-resistente lijst.

De keuze van de Phytophthora resistente rassen is gemaakt op basis van de opgedane ervaring inzake gewasontwikkeling, opbrengst en smaak. Deze soorten zijn nl. al 2 jaar onder vergelijkbare omstandigheden geteeld op Groot Zandbrink,

waarbij is gelet is op grondsoort, bodemgesteldheid, zuurgraad en bemestingstoestand.

Rond 6 december komt de volgende Nieuwsbrief uit met bestelinformatie. (lijsten en datums).

Samenvattend:

In 2021 dus resistente en deels resistente rassen in de winkel, daarna zien we verder via de ALV.

Ons advies nu is: Kies bij voorkeur Phytophthora resistente aardappelen.

Zie bijlage 1.

2. Toezicht

Voor het slagen van de Phytophthora bestrijding heeft de commissie geadviseerd het toezicht te verbeteren op:

- op de wisselteelt
- op de gepootte aardappellijnen.

Wisselteelt

Toezicht op wisselteelt past binnen het bestaande beleid (én is wettelijk verplicht) maar is de afgelopen jaren niet consequent toegepast omdat de uitvoering ingewikkeld is.

Eens in de 4 jaar mag nog maar op een perceel aardappels (en/of tomaten) worden geteeld.

Het vereist o.m. dat iedere tuinder en het bestuur op papier een vierjarig overzicht moeten hebben van de tuinindeling als er aardappels worden geteeld. (overigens is 4-jarige wisselteelt ook voor bestrijding van knolvoet bij kool van belang.)

Genoeg reden om toezicht op wisselteelt een agendapunt te laten zijn op de a.s. ALV.

De rassen

Ook is beter toezicht op de gepootte aardappellijnen gewenst: het poten van alleen via de winkel verkrijgbare aardappellijnen. Zoals bekend is het huidige beleid dat alleen de soorten die via onze tuinwinkel zijn verkregen gepoot mogen worden.

De tuincommissarissen zullen via onder andere de bestellijsten serieus toezien op de naleving van deze afspraak.

3. Voorlichting

Duidelijke voorlichting naar de leden/tuinders over aardappelteelt is gewenst om de aardappelziekte te voorkomen. De commissie heeft duidelijk voorlichtingsmateriaal aangereikt, hetgeen het

bestuur zeer waardevol vindt, geheel overneemt en publiceert in deze Nieuwsbrief. **Zie bijlage 2.**

4. Tomaten

Ook het telen van tomaten vereist een bepaalde aanpak t.b.v. de preventie van Phytophthora. Tomaten behoren tot dezelfde familie als de aardappel en mogen ook maar eens in de vier jaar op dezelfde plaats in de kas worden geteeld. Dit is de reden dat grond in de kas regelmatig vervangen moet worden.

Phytophthora ontwikkelt zich meestal in de tweede helft van de zomer, daarom behoren de meeste soorten die resistent zijn tot de rassen met vroege of midden-vroege rijping.

Foto: Jonge tomatenplanten.

Jonge tomatenplanten

Na ingewonnen inlichtingen bij telers heeft de commissie vastgesteld dat er nog geen jonge tomatenplanten van resistente soorten voor de handel worden gekweekt.

Het lijkt het bestuur daarom interessant om tomatenplanten te laten kweken door ervaren leden en zelf daarvoor zaden beschikbaar te stellen.

Leden die zich hiervoor willen inzetten kunnen zich, aub vòòr half december, opgeven bij het secretariaat.

vvcl.leusden@gmail.com

Wil je zelf tomatenzaden aanschaffen, er zijn twee bedrijven gevonden die zaden van 10 à 14 Phytophthora-resistente soorten leveren: Vreken in Dordrecht en Fruitlent in Lent. De zaden zijn wel prijzig, nl. 3 tot 14 Euro per zakje van 10 à 15 zaden.

Foto: Phytophthora in tomaten

We doen er goed aan om met name vroeg rijpende soorten uit hun lijst met resistente tomatenrassen te kiezen om zelf op te kweken. De kans op ziektes wordt daardoor kleiner.

Het bestuur besluit:

Bij alle tomatenrassen geldt dat de kans op een geslaagde teelt wordt vergroot als de hele plant niet natregent, dus telen we ze in een kas(je), zoals het huidige VVCL-beleid al jaren luidt.

Het bestuur adviseert:

Tomaten en komkommers niet samen in één kas te telen, omdat:

- een komkommer veel water en een hoge lichtvochtigheid in de kas verlangt
  - een tomaat droge lucht vereist en alleen water op de voet van de plant mag krijgen.
- Dit alles om diverse schimmelziekten en virussen te voorkomen.

Attentie: Al jaren is door diverse leden goede ervaring opgedaan met het kweken van komkommers in de buitenlucht. Op wat verse mest geeft dit een goede opbrengt met smakelijke komkommers.

Zie bijlage 3.

De Nieuwsbrief is een uitgave van het bestuur met informatie over VVCL.

Vragen over VVCL kun je mailen naar het secretariaat,
Vragen over tuinen naar de tuincommissarissen,
En vragen over financiën naar de penningmeester,

vvcl.leusden@gmail.com
tuintbeheervvcl@gmail.com
penningvvcl@gmail.com

Bijlage 1. Rasomschrijvingen van de 7 Phytophthora resistente aardappelsoorten

Vroeg

Twinner (= opvolger van de Frieslander):

Vroeg consumptie ras, geel schillig en mooi geelvezig, met vroeg een goede opbrengst, absoluut niet glazig en veel smaak. Prima aardappel!

Opbrengst 3,5 à 4 kg per m².

Twister (= verbeterde Frieslander, aanbevolen):

Middenvroeg consumptieras, geelschillig en opvallend geelvezig, met een goede opbrengst en prima smaak. Goede kiemer, maar iets later dan de Twinner.

Opbrengst 4 à 4,5 kg per m¹.

Middenvroeg

Fenna

Geelschillig en geelvezig met ronde, ovale knollen. Het is een veelzijdige aardappel met een mooie opbrengst en goed van smaak. Middenvroeg oogstbaar. Leuk om een paar rijtjes van te proberen.

Opbrengst 4 à 4,5 kg per m².

Carolus (= meest bloemige ras):

Geelschillig, middenlaat, opvallen rond en veelzijdig consumptieras met aansprekende rode ogen. Het is een vrij kruimige aardappel met een gele vleeskleur. Als je Carolus helemaal laat uitgroeien en niet te veel bemest wordt de aardappel heerlijk bloemig. Prima voor de stampot.

Opbrengst 4 à 4,5 kg per m².

Middenlaat

Beyonce (= goed bewaarbaar):

Geelschillig en geelvezig. Een nieuw middenlaat ras met grote knollen vooral geschikt om te bakken en chips van te raspen. Zeer stevige aardappel. Niet veel smaak. Leuk om een rijtje van uit te proberen.

Opbrengst 3 à 4 kg per m².

Alouette (= verbeterde Texla): (aanbevolen)

Roodschillig, geelvezig en vastkokende consumptieaardappel met goed droge stofgehalte. Eveneens goed voor frites en voor bereiding in de oven. Een prima opbrengst en zeer smaakvol.

Opbrengst: 4 à 5 kg per m².

Laat

Levante (= beste bewaaraardappel):

Geelschillig, geelvezig, smaakvol consumptieras met een lang ovale vorm. Een laat ras met een teeltduur van tenminste 130 dagen, bij voorkeur nog langer.

Opvallend lang te bewaren, (wel tot 6 à 7 mnd.) zelfs bij een ruimtetemperatuur van 10 à 12 °C.

Opbrengst 3,5 à 4,5 kg per m².

Achtergrond informatie

Bronnen

De commissie Phytophthora heeft in overleg met het aardappelveredelingsbedrijf Jalving uit Wezup (Dr.) en indirect met Agrico Nederland 7 rassen geselecteerd, die voor onze grondsoort geschikt zijn.

De firma Jalving uit Wezup is een betrouwbare partner gebleken bij Groot Zandbrink en is bereid ons als vereniging adviezen te geven en de levering te verzorgen.

Aan een goed smakende aardappel wordt veel waarde gehecht, vandaar dat andere resistente rassen bewust achterwege zijn gelaten. De geselecteerde rassen bieden de mogelijkheid om op onze complexen in alle opzichten met succes een gezonde en lekkere aardappel te telen.

De geschiktheid is gebaseerd op 2 jaar teeltoverleving op hoeve Groot Zandbrink en de proefteelt van enkele soorten op de Punt in 2018

Levering

De firma Jalving kan pootaardappelen van genoemde rassen leveren in de optimale maat 35/50 in tegenstelling tot de minimale maat 28/35 voor volkstuinders van andere leveranciers.

De aardappels zijn leverbaar per stuk, maar worden volgens het gegeven aantal geleverd in 25kg zakken aan de vereniging. De gemiddelde prijs ligt 20 tot 25 % lager dan we gewend zijn.

Elke tuinder kan per soort het aantal benodigde aardappelen uitrekenen en opgeven conform het teeltadvies voor deze soorten van 35cm in de rij en 65cm tussen de rijen.

Het gewenste aantal kan bij levering in de winkel worden geteld en tegen de kg prijs worden afgerekend.

Hiermee wordt zowel voor de tuinder als voor de winkel een overschot aan aardappelen voorkomen.

Bijlage 2. Voorlichting over Phytophthora

Mate van resistentie

De Phytophthora-resistentie die er nu is in diverse rassen is nog fragiel d.w.z. dat men op gepaste wijze als volkstuinder moet omgaan met deze rassen.

Het is nl. zo dat de Phytophthora-schimmel in Nederland niet overal hetzelfde is.

Het is net als bij mensen die jaarlijks een griep krijgen.

Die prik wordt ieder jaar opnieuw samengesteld omdat het virus muteert.

Dat is met Phytophthora ook zo, de natuur zal altijd proberen de resistentie te doorbreken.

Verloop van besmetting

Als Phytophthora de kop opsteekt in de loop van de zomer en de schimmel valt op een plant die resistent is, dan herkent de plant dat hij aangevallen wordt. Dit is niet direct een probleem, want de plant is nu in staat om de cel op te blazen in het blad, zodat de schimmel gestopt wordt. Als er veel Phytophthora-druk is zul je op resistente planten kleine bruine stipjes zien van opgeblazen cellen. Dit is in de loop van het groeiseizoen geen probleem.

Tijdig ingrijpen

Vanuit Wageningen is vastgesteld dat het hele proces werkt op een vitaal gezond gewas, maar als de plant aan het eind van zijn teeltijd aan het afsterven is, werkt het afweermechanisme ook al minder. Het is dan zaak de natuur niet uit te dagen, maar het loof van een afstervend gewas met enkele stipjes dan toch te gaan verwijderen. Verder blijft gelden dat gezond gewas geheel mag afsterven/verdrogen om het zetmeelgehalte en de opbrengst te bevorderen.

“Op deze manier kunnen volkstuinders nu gebruik maken van de resistente rassen zonder angst voor een mislukte oogst door een fatale ziekte”, aldus Wageningen University.

Aardappelteelt volgens recente inzichten.

Voor het telen van aardappels is enige kennis vereist voor het verkrijgen van een goed resultaat en een smakelijke aardappel en dat ligt niet alleen aan het ras.

1. Wettelijke regels

We moeten voldoen aan het wettelijk voorschrift voor de teelt van aardappelen: in Nederland mag slechts eenmaal in de vier jaar op een bepaald perceel aardappelen geteeld worden. Dat betekent voor ons: per jaar maximaal een vierde deel van je gehuurde perceel roulerend voor aardappelteelt gebruiken. De vereniging is zelfs verplicht hierop toe te zien! Dit is zo bij wet geregeld om allerlei aardappelziekten en aardappelmoehheid te voorkomen.

Afbeelding: schema wisselteelt

2. De grond

Aardappels verlangen grond waar geen verse mest is aangebracht, maar wel voldoende humus bevat. Je kunt aardappels goed verbouwen op grond waar vorig jaar verse mest is ingebracht t.b.v. bijvoorbeeld de teelt van bladgewassen.

Dit jaar kan dan worden volstaan met een gift compost van 10 liter per m².

Deze compost moet je dan licht door de bovengrond mengen.

Aardappelen verlangen een zuurgraad van 6 à 6,5

3. Het planten/poten

Voor het planten zorg je voor een goede zuurgraad door zo nodig wat kalk bij te strooien en een kali gift.

Kali is geen kunstmest maar een sporenelement dat op onze zanderige grond voortdurend uitspoelt.

Kali kan zich aan onze grond slecht binden.

Kali is nodig voor het een stevig donkergroen gewas en helpt om de aardappel op smaak te laten komen.

Voor het poten geeft je een gift kali van 500gr per 10 m².

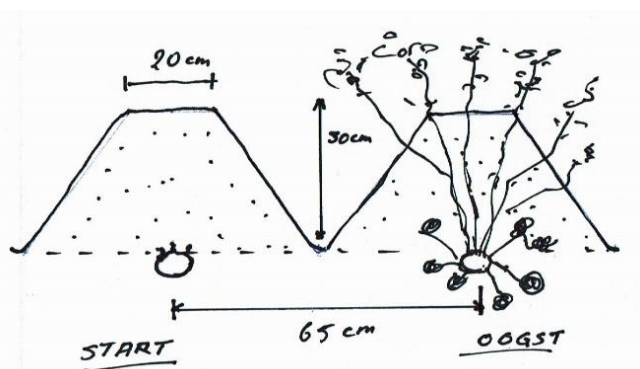
Als de grond minimaal 8 graden warm is kun je gaan poten, meestal eind maart / half april.

Je poot de aardappel op 35 cm afstand in de rij.

De rijen liggen Noord/Zuid en 65 cm tussen de rijen.

De aardappel komt op een diepte van 5 cm onder het oppervlak.

Direct na het poten maak je óp de aardappelrij een grondwal van 30cm hoog waarin de aardappel tot ontwikkeling kan komen.

Tekening: aardappelwal van 65 breed x 30cm hoog

4. De verzorging

De heuvel is de kiemplaats van de aardappel die langzaam opwarmt door de zon.

Een aardappel is eigenlijk een energieballetje dat één keer zijn inwendige kracht gebruikt om te ontkiemen, begint met wortels te maken naar onderen en tegelijk begint te ontspruiten naar boven.

Door de grondwal is de aardappelspruit in de periode april en half mei beschermt tegen de vorst.

Als de aardappel boven de grond komt, dan bij nachtvorst beslist jonge spruiten afschermen. Vorstschade betekent nl. 10 à 25% opbrengstverlies. Immers de aardappel komt moeilijk weer op gang, heeft al zijn energie al verdaan aan het ontkiemen en heeft dan nog weinig wortels kunnen maken in een periode van een paar weken.

Als alle aardappels ruim boven de grond staan geef je een tweede kaligift van 500 gram per 10m². Ook schoffel of raap je het onkruid tussen de rijen weg. Dit blijven herhalen tot het loof gesloten is. Onkruid zal bij gesloten aardappelloof slecht willen kiemen en groeien. Tot de oogst zijn geen verder verzorgingsmaatregelen nodig.

5. De oogst

Afhankelijk van de soort kun je na een aantal dagen de aardappels rooien/oogsten.

Bij voorkeur nadat het loof volledig afgestorven is.

- vroeg aardappels na 80 à 90 dagen,
- middenvroeg na 100 à 120 dagen,
- middenlaat na 120 à 130 dagen
- late aardappels na tenminste 130 dagen

Rooien doe je niet bij regenachtig weer, maar bij goed drogend weer en de gerooide aardappels laat je een of twee dagen op het land drogen.

Zo kan de aardappelschil afrijpen en er minder snel beschadigingen en blauwe plekken ontstaan (met uiteindelijk minder snel rot in de aardappel). Verzamel daarna de aardappels in ventilerende zakken.

Hiervoor werden altijd jute zakken gebruikt, nu meestal netten of gevlochten gerecyclede zakken.

De beste plaats om aardappelen te bewaren is op een koele donkere plaats in een garage of schuur.

Om verspreiding van aardappelziekten te voorkomen voer je direct na het rooien al het loof zorgvuldig af naar het groendepot op het complex.

Foto's: nieuwe oogst

Bijlage 3. Achtergrondinformatie over tomaten

Vreeken schrijft over residentie bij tomaten het volgende:

“Elk jaar komen weer soorten "naar boven drijven" die opvallen door hoge resistentie tegen de Phytophthora.

We stellen jaarlijks een collectie samen van 10 gezonde toppers.

Elk soort is apart verpakt met 10-15 zaden. ECO geteeld”.

Fruitlent vermeldt: “De resistentie tegen de aardappelziekte is in tomaten niet absoluut van aard.

De resistentie vertraagt de ontwikkeling van de schimmelziekte.

Ook rassen met gecombineerde resistentie kunnen bij langdurige ongunstige omstandigheden aangetast worden.

Een aantasting hoeft dan dus geen teken te zijn dat de resistentie is doorbroken, maar is een teken dat de infectiedruk zeer hoog is geworden en de resistentie niet absoluut werkt.

Bij het gebruik van dergelijke resistente rassen zal het begin van de beperkte aantasting pas later in het seizoen optreden en zal de aantasting minder hevig zijn”.

Het kweken van tomaten vraagt de nodige ervaring en zorg, met een eerste thuis opkweek met warmte. Het is daarom niet aan te bevelen voor tuinders zonder kas of tunnel.